Salut incorpora la prova de detecció del virus del papil·loma humà a les dones de 30 a 65 anys per a millorar la prevenció del càncer de coll uterí

Salut | 25-03-2024 | 13:54

Salut incorpora la prova de detecció del virus del papil·loma humà (VPH) en el cribratge en dones i persones amb coll uterí d'entre 30 a 65 anys. L'objectiu és millorar la detecció d'aquesta infecció abans de la presència de lesions que puguin desenvolupar-se en càncer de coll uterí. D'aquesta manera, Salut queda alineada amb la resta de països europeus per assolir l'estratègia mundial liderada per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) per a l'eliminació del càncer de coll uterí.

Aquesta estratègia pretén que com a mínim el 70% de les dones estiguin cribrades amb una prova d'alt rendiment, com és la prova de detecció del VPH, així com que el 90% dels casos de càncer i de lesions precanceroses estiguin tractats adequadament. Fins ara, a Catalunya es cribrava les dones i les persones amb coll uterí amb citologia, cada 3 anys. Ara s'incorpora un nou cribratge amb la prova per detectar el VPH en les dones d'entre 30 i 65 anys.

A més, l'estratègia de l'OMS pretén assolir com a mínim que el 90% de les nenes estiguin vacunades contra el VPH abans dels 15 anys. En aquest sentit, Catalunya té inclosa la vacuna contra el VPH al calendari de vacunacions sistemàtiques i s'administra tant a nens com a nenes a 6è de primària.

La incorporació de la prova de VPH s'emmarca en l'actualització del Protocol de detecció precoç del càncer de coll d'úter que s'està desplegant en dues fases a Catalunya; en una primera fase, en el cribratge oportunista les dones poden sol·licitar la prova del VPH al seu centre d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR) o bé aquesta es realitza aprofitant una altra consulta. En una segona fase, es passarà a un cribratge poblacional organitzat, és a dir, la prova s'oferirà proactivament des del sistema de salut a totes les dones i persones amb coll d'úter d'entre 30 i 65

anys de tota Catalunya.

En aquest sentit, el conseller Balcells ha emfatitzat que la nova prova de detecció del VPH "és una bona notícia pel que fa a la detecció de la causa del càncer de coll uterí. La diferència entre fer la citologia clàssica, que és la mostra que analitza les cèl·lules amb el test de Papanicolau, amb la prova detecció del VPH és una reducció d'entre el 60% i el 70% de la incidència de càncer de coll uterí. És un canvi substancial en l'estratègia de detecció del càncer. En aquest sentit, l'OMS va determinar que el conjunt d'Europa s'anés adaptant a aquesta nova estratègia; a Catalunya durant aquest 2024 encetem aquesta nova fase de detecció del VPH amb una fase oportunista i a partir del 2025 el cribratge serà poblacional."

Primera fase: cribratge oportunista

La primera fase del programa consisteix en un cribratge oportunista aprofitant una consulta mèdica ordinària a un centre d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (ASSIR), en dones d'entre 30 a 65 anys. Aquesta primera fase va començar a implementar-se al novembre de l'any passat a la Regió Sanitària Barcelona Ciutat i al febrer d'enguany a la Regió Sanitària Lleida. Durant aquest 2024, aquest cribratge s'anirà implementant esglaonadament i progressivament a la resta del país.

Segona fase: cribratge poblacional

La segona fase del programa es començarà a desplegar a partir de 2025. Aquest cribratge es basa la recollida de la mostra necessària per a fer la prova de detecció de VPH per part de les mateixes dones i compta amb la col·laboració de les farmàcies. A través d'un SMS es convida la persona a recollir un dispositiu d'automostra a una farmàcia. Aquest dispositiu s'haurà de retornar, una vegada la persona hagi realitzat l'automostra, a la farmàcia. Aquesta prova també se continuarà fent als ASSIR per part de professionals sanitaris en els casos en què la dona així ho desitgi.

El cribratge poblacional es va iniciar a principis de 2024 mitjançant una prova pilot a l'ASSIR El Prat de Llobregat en col·laboració amb les farmàcies d'aquest municipi. Al maig es preveu estendre aquest pilot a l'àrea de referència de l'ASSIR Baix Llobregat ? Litoral, és a dir als municipis de Begues, Castelldefels, Gavà, Sant Climent de Llobregat i Viladecans. Una vegada finalitzat aquest pilot, s'implementarà de manera progressiva el cribratge poblacional a la resta del país.

L'objectiu és implementar un model de cribratge poblacional basat en la prova de detecció de VPH abans del 2029. Entre el 70-80% dels diagnòstics de càncer de coll d'úter són dones no cribrades o sotscribrades, per tantl'extensió del cribratge poblacional permet arribar a tota la població i garanteix l'equitat.

La prova de detecció del VPH

La detecció del VPH en dones entre els 30 i 65 anys permet avançar-se al desenvolupament de la malaltia i detectar la presència d'infecció en lloc de la presència de lesions detectables; la prova del VPH és més segura i té més sensibilitat que la citologia.

Segons el cap de la Divisió de Desplegament Territorial i Gerència d'Organitzacions de l'Àrea Assistencial del Servei Català de la Salut, David Frigola, "el canvi principal que estem introduint en el cribratge càncer de coll d'úter és en les dones 30 a 65 anys. Les dones de 25 a 29 anys continuaran amb els cribratges tal com els hem fet ara, amb citologies convencionals, cada 3 anys.

Això és així perquè al fet d'haver un pic d'infeccions a la dècada dels 20 anys, el que es considera interessant des del punt de vista epidemiològic, és començar amb la prova del VPH a partir dels 30, quan les infeccions han disminuït, però és quan hi persisteixen algunes, les que poden evolucionar cap a una lesió precancerosa i potser cap a un càncer."

Diversos estudis demostren que la prova de detecció VPH ofereix un increment en la protecció enfront del càncer invasor del 60-70% i una incidència acumulada menor a 5,5 anys després d'un resultat negatiu en comparació a la citologia. Per tant, la detecció del VPH permet avançar-se a l'aparició de lesió i, en conseqüència, permet allargar els intervals de seguiment, passant de repetir les proves de 3 a cada 5 anys amb total seguretat.

La responsable del Programa de detecció precoç del càncer de coll uterí de l'Institut Català d'Oncologia (ICO), Laia Bruni, ha explicat que "Catalunya s'equipara a la resta de països europeus i ja és un pas més a prop de l'eliminació de càncer coll uterí. El nou protocol no només s'emmarca en el Pla director d'oncologia de Catalunya i en el Pla europeu contra el càncer, sinó també en el Pla mundial d'eliminació del càncer. La recerca que portem fent en les últimes 5 dècades han permès desenvolupar noves eines i estratègies preventives. Amb tot això podem dir que el càncer de coll uterí és prevenible i que aquestes eines de prevenció són tan efectives que és un càncer que podem eliminar."

Actualment per a aquesta prova, el personal sanitari insereix suaument un petit raspallet tou a la vagina fins a arribar al coll uterí per recollir la mostra. Més endavant, amb la implementació del cribratge poblacional, aquesta prova de detecció del VPH la realitzarà la mateixa dona, quan sigui convocada mitjançant un SMS, amb un dispositiu d'automostra que haurà de recollir i retornar a la farmàcia. Es tracta d'una prova ràpida i que no provoca dolor.

Un cop al laboratori, la mostra es processa mitjançant una tecnologia que indica la presència del virus (prova positiva) o la seva absència (prova negativa).

Per a la recollida de la mostra es recomana:

No fer la prova durant la menstruació;
No tenir relacions sexuals les 24 hores prèvies;
Evitar l'ús de medicaments no prescrits administrats per via vaginal durant els tres dies previs;
Evitar fer la prova durant el segon o tercer trimestre d'embaràs.

Les dones d'entre 25 i 29 anys que han iniciat l'activitat sexual continuaran seguint les recomanacions del protocol vigent i, per tant, es realitzaran la citologiade manera oportunista als ASSIR, cada 3 anys.

La prova de VPH no està recomanada abans dels 30 anys, ja que moltes de les infeccions amb VPH desapareixen per si soles, sense que requereixin cap tractament.

EL VPH

El VPH es transmet pel contacte sexual i infecta l'àrea anogenital i oral tant d'homes com de dones. De fet, el VPH és la infecció de transmissió sexual més freqüent: s'estima que un 80% de les persones sexualment actives s'infectaran pel VPH en algun moment de les seves vides. La infecció pel VPH és la causa necessària per al desenvolupament del càncer de coll uterí, però no totes les infeccions per VPH acaben causant-ne el desenvolupament: en la majoria de casos,

aproximadament 9 de cada 10, aquesta infecció no tindrà cap conseqüència, ja que s'eliminarà per si sola i no provocarà cap lesió.

Ara bé, quan la infecció persisteix (entre el 5% i el 10% de les dones infectades), hi ha risc de desenvolupar lesions precanceroses al coll uterí que poden progressar a un càncer invasor.

Autor: Redacció